ÅYrd. Doç. Dr. Ahmet AKBABA

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE ETKİLİ

ÖĞRETMEN ÖZELLİKLERİ

Bu Bölümde şu Sorulara Cevap Bulacaksınız:

- Etkili Öğretmenlerin Temel Özellikleri
- Sınıf Yönetimi ve Etkileşim
- Öğretmen- Öğrenci İletişimi Becerileri
- Sınıf İklimi ve Öğrenme

  Öğretmenlerin Yönetim Becerileri

ETKİLİ ÖĞRETMEN ÖZELLİKLERİ

Bakarda çocuk bakarda bir takım çalışmasi ile meydana gelir. Çocuğu bakarda kalan takımın en önemli elemanlarıda anne-baba, öğretmen ve okul yönetimidir. Anne baba ve öğretmenlerin öğretimin etkililiğinde ve bakarısında öncelikleri kunlar olmalıdır:

1- Bakarmak için sürekli tehdit ve sıkıştırmamak lazımdır.

2- Formel yapı içinde enformel ortam oluşturmak.

3- Doğru davranışları ödüllendirmek-övmek doğru ve yanlışı neden doğru veya yanlışın niçin yanlış olduğunu çocuğa buldurmak.

4- Çocuğu cesaretlendirmek(cesaret olumlu düşünmeyi ve öğrenmeyi kolaylaştırır ve bakarıya artırır).

5- Sabırlı olmak(bakarı sürekli bir etken değildir inişli çıkışlıdır). Bakarıya etki eden etkenleri iyi belirlemek.

6- Esprili ve güler yüzlü olmak(güler yüz çocuk için iyi bir enerji kaynağıdır).

Etkili öğretmen, amaçlanmış öğrenme ürünlerini meydana getirebilen öğretmendir. Etkili öğretimdeki kritik boyut "amaç" ve "bakarı'dır. Amaç olmaksızın öğrenci bakarısı rastlantılara bırakılır. Yine de amaç kendi başına yeterli değildir. Eğer öğrenciler amaçlanan öğrenme ürünlerini gerçekleştiremezse öğretmen etkili olamaz.[1]

---

[1] Cooper, J. M. (2003). "The Teacher As a Reflective Decision Maker", **Classroom Teaching Skills,** Deri. J. M. Cooper Houghton Mifflin Company: Boston.

Yeterlik, bir işi yapabilmek için gerekli davranışları tam yapabilme iken, etkinlik ise kişinin belli bir yeterliğe sahip olduğunu gösteren hareketleri yapmasıdır ortaya ürün koymasıdır.

Öğretim, öğrencinin bilgi, beceri, ideal, tutum elde etmesine ya da bunları değiştirmesine yardım eden bir girişimdir.[2] Öğretmenlerin temel görevlerinden birisi öğretimi gerçekleştirmek; diğeri, sınıfta düzeni sağlamaktır. Öğretmenlere, istenmeyen davranışları önlemenin bir yolu olarak, dersi iyi planlamasıve dersi ilginç hale getirmesi önerilir. İyi planlanan ve iyi yönetilen derslerde öğrenci kendi çalışmalarından doyum sağlar, aynızamanda işbirliğini geliştirir[3]

Öğretmenler eğitim örgütlerinin belirlenen amaçlarını gerçekleştirmek için sürekli bir çaba içindedirler. Sahip olduğu bilgi gücüyle öğrencilerin, yanlış davranışlarını düzeltmek ve yeni davranışlar kazandırmak için çalışırken davranışlarıyla da örnek olmak durumundadırlar. Öğretmenlerin söz ve davranışlarının uyumlu olmasıöğretmenin etkililiğini artırır.

Etkili öğretmen olabilmek için aynı ortamda bulunanlara güven vermek, vizyon geliştirmek, soğukkanlı olmak, risk almak, uzman olmak, farklılıklara önem vermek, ve basitleştirmek, temel davranışlar olarak görülmektedir.[4]

Etkili öğretmenlerin temel özellikleri şöyle sıralanabilir:

1-Alan Bilgisi:

Alan bilgisi bir öğretmenin lisans eğitimi sırasındaki bölüm ve dal ile ilgili bilgilerdir. Bir öğretmen, ya sınıf, ya matematik veya resim- müzik öğretmenidir. Alan bilgisi öğretmenin temel öğretmenlik dal eğitimidir. Öğretmenlerin bu alan bilgilerinin iyi olmasıgerekir.

Öğretmenin alan bilgisinde yeterli olması, öğretim-öğrenme süreçlerini doğru bir şekilde gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir. Öğretim-öğrenme süreci, öğretim etkinliklerinin planlanması, uygulanmasıve değerlendirilmesini kapsar. Planlama sürecinde, amaçlar belirlenip içerik seçilir. Öğretim sürecine ve değerlendirmeye ilişkin kararlar verilir. Planlamada dersin kapsamı, içerik unsurlarının, öğretim düzeyi ve zaman açısından nasıl işleneceği, nasıl değerlendirileceği belirlenir.[5]

Planlama, tüm öğretim-öğrenme sürecini ayakta tutan bir iskelet durumunda olmasınedeniyle, öğretim-öğrenme sürecinde ayrıcalıklı bir önem taşır. Planlamada, bütün bilgi ve deneyimlerin sıralı olmasına ve süreklilik taşımasına, bir önceki ve sonraki konuyla ilişki içinde bütünlük oluşturmasına, konulara verilen ağırlığın dengeli olmasına özen gösterilir. Öğretim süreci, merkezinde öğrencinin olduğu, gerçek yaşamla örtüşen, öğrencinin yakınında bulunan ve somut olan olgu ve olaylardan başlayarak, aşamalı bir şekilde daha uzağa ve daha soyuta giden, konuların kolayca kavranabileceği açıklık ve belirginlikte, en az maliyet, emek ve zaman kullanılmasıilkelerini içerir[6]

---

[2] Clark, L. H. ve Star, I. S. (1986). Secondary ve Middle School teaching Methods, 5th. ed. New York.:Macmillan. Akt: **Moore** K. D. (1998), **Classroom Teaching Skills.** McGraw-Hill Companies,USA

[3] Savage, T. V.(1999). Teaching Self-Control Through Management and Dicipline. Prentice Hail, USA.

[4] Labich, K. (1988). The Seven Keys to Business Leadership, Fortune Octobre 24 s.36.

[5] Saban, A. (2000). **Öğrenme- Öğretme süreçleri** Ankara,

[6] Küçükahmet, L. (2005). ***Öğretim İlke ve Yöntemleri*** **(**17. Baskı). İstanbul: Alkım Yayınlan.

Alan bilgisi yeterli bir öğretmen, yukarıda sözünü ettiğimiz süreçleri gerçekleştiren Öğretmendir.[7]

Öğretmenin mesleki başarısı için öncelikle kendi uzmanlık alanını iyi bilmesi gerekir. Her ne kadar ***öğretmen olunmaz, doğulur*** biçiminde bir söz var ise de öğretebilmek için önce öğrenmek ve bilmek gerekir. Öğretmedeki başarının bir bölümü de alanı iyi bilmekle ilgilidir. Alanını iyi bilmeyen bir öğretmen, neyi, nasıl öğreteceğini de bilemez. Öğretmenlerin alan bilgisi yönünden kazanmaları öngörülen yeterlilikler, görev yapacakları öğretim kademesine göre düşünülmelidir. Türkiye'de zaman zaman farklı alanlarda yetişmiş öğretmenler, kendi alanlarının dışında da görevlendirilmektedir. Örneğin biyoloji öğretmeni olarak yetiştirilen bir öğretmen adayı, fen bilgisi öğretmeni olarak istihdam edilirse, kendisinden beklenen başarıyı gösteremeyebilir. Alanını iyi bilmeyen bir öğretmen de yeteri kadar öğretemez. Öğrenme konusundaki başarısızlığı etkileyen faktörlerden biri de öğretimdeki başarısızlıktır. Alanını iyi bilen bir öğretmen, sınıfa girdiğinde kendine güven duyar. Bu durum ona, öğrenci karşısında güç kazandırır.[8]

2-Mesleki(Pedagojik) Formasyon bilgisi:

Pedagoji, eğitimi öğretimi konu alan disiplinli bir bilimdir. Öğretim metot ve tekniklerini seçip (sınıfta, öğrenciye, derse, konuya) uygun olanını, uygulayan pratik bir bilimdir. Pedagoji genellikle öğretimle eş anlamlı kullanılır.

Pedagoji, neyi, niçin, nasıl, nerede, kime ve ne zaman öğretileceğine, öğretmenin öğrenci ile birlikte karar verdiği, öğrenci merkezli bir öğretim faaliyetidir. Pedagoji, bireylerin davranışlarını üzerinde etkili olmayı ve onların yanlışlarını buldurup değiştirmeyi, doğrularını kalıcı hale getirmeyi amaçlayan her türlü aksiyondur.

Pedagoji, öğretim teknolojisinin ve ölçme ve değerlendirmenin ne olduğunu bilmek ve onu uygulayabilmektir. Pedagoji rehberlik tekniklerini bilmektir. Pedagoji amaç nedir? Nasıl belirlenir bilebilmek ve içleyeceği konulara ait amaçları belirleyerek amaçlarına uygun araç gereç belirleyip uygulayabilmektir. Pedagoji öğrencilerin seviyelerine uygun metot ve teknikler seçip kullanabilmektir. Pedagoji konularını doğru planlayıp planını uygulayabilmektir. Pedagoji bireysel öğretim tekniklerini bilip onu uygulayabilmektir. Pedagoji ders içleniş tekniklerini çocukların seviyesine ve öğretimin ilkelerine uygun olarak uygulayabilmektir. Pedagoji problemleri problem çözme işlem basamaklarına uygun olarak çözebilmedir. Pedagoji çocuğu sevmektir. Pedagoji ödül ve cezanın (dayak dışında) öğretimdeki yerini ve önemini bilip onu uygulayabilmektir.

Pedagoji öğretimde topluluğturma ve paralellik, güncellik ve fırsatlardan yararlanma, imkân ve fırsat eşitliği, gibi temel kurallarını bilme ve uygulayabilmedir. Pedagoji sahip olduğu alan bilgisi ve genel kültürünü yukarda saydığımız ilkelere uygun ve merak uyandırarak öğrencileri kaynaklara yönelterek öğrenmelerini ağlayabilmektir.

Pedagojinin ne olduğunu temel başlıklar halinde ve kısaca açıklayalım. Bu bilgi alanları ile ilgili eğitim almayan insanlar öğretmen olabilirler mi? Konuyu birkaç atasözü ile de açıklamak mümkündür şöyle ki; Pedagoji; nabza göre şerbet vermek, taşı gediğine koymak, demiri tavında dövmek, aşık olmadan meşk olmayacağını, bilmektir.

---

[7] Sahranç, Ü, (2008). Editör, İbrahim Yıldırım, **Eğitim Psikolojisi**, Anı Yayıncılık, Ankara s.336.

[8] İşman, M. (2006). **Eğitim Bilimine Giriş**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, s.219.

Çocuk ailenin en değerli varlığı devletin geleceği öğretmenin ıkleyeceği en değerli varlığı ve hazinesidir. Öğretmen bu mükemmel varlığı iyi tanımalı ve eğitim ve öğretimlerine çok hassas olmalıdırlar.

Öğrenciler öğretmenlere teslim edilmiş bir hazine olarak kabul edilmektedir. Öğretmenler her bir öğrenciye bu hassasiyetle davranıp özen göstermelidirler.[9]

Öğretmenin bir alanı ya da konuyu çok iyi bilmesi, öğretimin önkoşulu olmasına karşılık başarılı bir öğretim için yeterli değildir. Öğretmen, bildiğini nasıl öğretebileceğini, öğrencilerin nasıl öğrenebileceğini de bilmelidir. Bir öğretmenin, bir alanda uzmanlık bilgisine sahip olmasının yanında aynı zamanda öğretmenlik mesleğiyle ilgili bazı bilgi ve becerilere de gereksinimi vardır. Öğretmenlik meslek bilgisi kapsamında öğretmen adaylarına, esas itibariyle ***öğretme*** ve ***öğrenme*** olmak üzere iki temel sürece ilişkin yeterlilikler kazandırılması amaçlanır.[10]

3-Genel Kültür:

Kültür kavramının ekme, üretme, sanat, uygarlık gibi değişik kullanım alanları vardır.

Kültürlenme, kişinin doğumdan itibaren kendi kültürünü öğrenmesi, benimsemesi ve bu kültürün bir "üyesi" olması demektir. Kültürlenmenin en önemli yanı, gruba veya tabakaya has olan dilin öğrenilmesidir. Kültürlenme, kısmen okulda kültürel içerik ve tekniklerin bilinçli olarak öğretilmesi, kısmen de hayatın günlük akışı sırasına bireyin ilişki kurduğu kişilerle karşılıklı etkileşimi içinde bilinçsiz olarak öğrenmesi ile mümkün olmaktadır.[11]

Kültür, bir milletim yüzyıllar süren hayatı sırasında biriktirdiği veya ürettiği maddi ve manevi birikimidir. Öğretmenlerin bu bilgi birikimini eğitim öğretim sürecinde öğrencilere aktarmak, akıllamak onları sosyalleştirmek, kültürlemek ve kültür kaynaklarını göstermek rolleri vardır. Öğretmenler, çevrenin temel kültür özelliklerini, yurt ve dünyadaki kültürel gelişmeleri yakından takip etmek durumun dadırlar. Öğretmenlerin bilimsel ilerleme ve değişimleri küreselleşen dünya gerçeklerini de iyi takip etmeleri gerekir. Yurt ve dünya olaylarından, ülkenin geçmişinden, tarihinden, müziğinden, sanatından haberdar olmalıdırlar.

Öğretmen adaylarının sahip olmaları gereken alan bilgisi ve meslekle ilgili bilgi ve beceriler yanında aynı zamanda bazı alanlarda da ek bilgilere gereksinimleri olmakta, öğretmen adaylarının geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmaları beklenmektedir.[12]

Sosyalleşme insanın içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasıdır, toplumla bütünleşmesi ya da özdeşleşmesidir. Doğumdan itibaren bireyin özel bir varlık olmaktan sosyal bir varlık olmaya dönüşmesi sürecidir. "Ben olmaktan "biz" olmaya dönüşme süreci sosyalleşmedir.[13]

---

[9] Griggs, L. F. And Mitchell, F. (2001). **Do Students Behave Better When The Teacher Is Well Dressed,** Nea Today, National Educationi Association, V. 20, N. 1, 20,

[10] Şişman, M. (2006). **Eğitim Bilimine Giriş**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, s.219.

[11] Ergün, M. (1987). **Eğitim Ve Toplum** Eğitim sosyolojisine Giriş, Malatya: İnÜ. Eğitim Fakültesi Yayınları No: 1

[12] Şişman, M. a. g. e. s. 220.

4-Kişilik Özellikleri:

Öğretmende bulunması gereken kişilik ile ilgili nitelikleri kesin olarak sağlama ve sınırlama olanağı yoktur. Kişisanın kişiliği çok çeşitli dükünsel, duygusal eğilimler ile çok çeşitli değerlerin etkisi altında oluşmaktadır. Bedensel gelişme ile ilgili özelliklerin de kişilik üzerinde etkili olduğu görülmektedir.[14]

İyi öğretmen, alanında gerekli bilgi ve becerilere sahip, öğretmenlik meslek bilgisiyle donanmış, dükünen, soru soran, elestiren, gelişmeye ve yeniliklere açık, kendini sürekli yenileyen, mesleğini seven, topluma ve ülkeye hizmeti temel ilke sayan, dünyayı güzelleştirmek için çaba harcayan, Türkiye Cumhuriyetine, Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı, çağdaş, demokratik ve lâik bir dünya görüşüne sahip, mesleğin gerektirdiği kişilik özelliklerini ve sorumluluk duygusunu taşıyan, Türkçeyi doğru ve düzgün kullanan aydın kişidir.[15]

Ayrıca etkili öğretmenlerin özelliklerine bu hususlar da ilave edilebilir.

1- Öğrencilerini bütün yönleriyle tanır ve nabza göre şerbet vermeyi iyi bilir,

2- Bireyselleştirilmiş öğretim yöntemleri dâhil uygun yöntem ve teknikleri kullanarak öğrenci merkezli eğitim ve öğretim yapar.

3- Öğrencilerine isimleriyle hitap eder, kararları öğrencileriyle birlikte alır,

4- Eğitim öğretim sırasında çok az sayıda kural koyarak öğrencilerin kendilerini oldukça rahat hissedecekleri demokratik ve yumuşak bir sınıf iklimi oluşturur,

5- Sınıfın en stratejik yerinde durur bütün öğrencilerle göz temasını sağlar, vücut dilini kullanarak, iyi bir iletişim kurar gerektiğinde öğrencilerin yanına giderek bire bir ilgilenir.

6- Öğrencilere yüksek başarı beklentileri belirleyerek olumlu pekiştireçler ve uygun motivasyon tekniklerini kullanır.

7- Problem çözme işlem basmaklarına uygun, yaparak yaşayarak öğrenme ortamı oluşturarak, dükünen, dükündüklerini doğru olarak ifade yeteneği gelişmiş, üstün muhakeme etme kabiliyeti sahibi öğrenci yetiştirir,

8- Derslerini, daha ziyade amaçlara uygun seçtiği yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten zora ve güncellik ilkelerine uygun zengin öğretim teknolojilerini kullanarak işler.

9- Derslere, konulardan öğrencileri önceden haberdar ederek planlı programlı olarak girer zamanı doğru ve etkili kullanır.

---

[13] Celkan, H. Y. (1989). Eğitim Sosyolojosi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları 664.

[14] Ataman, A. (2002). Sınıf Yönetimi. Nobel Yayıncılık, Ankara.

[15] Tezbasaran, A. (2001).Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Paneli. Ankara: AÜ

10- Velilerle sürekli iletişim içinde onların desteği ni alarak eğitim ve öğretimin kalitesini artırmaya gayret eder.

11- Öğrenmenin temelinin merak olduğunu bilerek sorgulayan, düşünen, bilginin kaynaklarına inip kullanan, sosyal yönden gelişmiş öğrenciler yetiştirmeye çalışır.

12- Öğrencilere karşı her zaman tarafsız, iletişime açık, sıcak ve samimi davranışlar sergiler, onlara sürekli olarak sorumluluklar verir sosyal etkinliklerde görevler vererek onların güvenlerini kazanır.

13- Öğrencilere eleştirel, yaratıcı, bilimsel, ilişkisel düşünme ve akıl yürütme gibi temel becerileri kazandırır.

14- Öğrencilere eleştirel düşünme, doğru karar verme ve aldığı sorumluluğu yerine getirme alışkanlığı kazandırır.

Öğretmenlerin kendilerine ilişkin yeterlik duygularıyle öğrencilere ilişkin beklentileri, öğrencilere karşı tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Öğretmenlerin yeterlik duyguları, yani öğrencileri etkileyebilme imajları, öğrencilere karşı tutum ve davranışları üzerinde etkilidir. Düşük yeterlik duygusuna sahip öğretmenler, öğrencileri öğrenmeye yeterince güdeleyemezler. Öte yandan, yüksek yeterlik duygusuna sahip öğretmenler, sınıfta öğrencilerle daha çok ilgilenirler ve eğitim-öğretim etkinliklerine daha çok zaman ayırırlar. Dolaysıyle yüksek yeterlik duygusuna sahip olan öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrenciler, düşük yeterlik duygusuna sahip öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrencilere göre, eğitim iç-etimle daha fazla meşgul olurlar.[16]

Balâ'ya göre (1993), öğretmen ve öğrencilerin sınıf içi ilişkilerini belirleyen üç önemli değişken vardır. Bunlar, Öğretmenlerin yeterlik duyusu ve öğrencilere ilişkin beklentileri, sınıftaki disiplin yapısı ve öğretmenlerin sahip olduklarıliderlik eğilimleridir. Bunlara, sınıf iklimi ile öğretmenlerin sınıf içi iletişim yeteneği değişkenlerini de ekleyebiliriz.

Örgütsel etkililik ve yeterlilik, bireylerin ortak amacın gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaya istekli olmalarına, isteklilik de gösterilen çabanın sonucunda elde edilen doyuma bağlıdır.[17] Işbirliğinde bulunmak istemeyen bireyler, örgütü amaçlarına ulaştırmada gönül güçlerini katmıyorlarsa, örgüt çıktısında hatta örgütün varlığında tehlikeler var demektir.[18] Örgütsel etkililiğin öğelerini verimlilik, işgören doyumu, yararlılık, sağlık ve dirilik olarak sıralamakta ve etkililik için bu öğelerin örgüt planında yer almasıgerektiğini belirtmektedir.[19]

Öğretmenler ayrıca,

Fizyolojik yönden, etkili öğretmenin fiziki görünümü düzgün olmalıdır. Çok uzun veya çok kısa boylu, kambur, kekeme, kaşık, kulağı ağır, gözü iyi görmeyen türden olmamalıdır. Giyim kuşamına

---

[16] Balcı A. (1993). **Etkili Okul** Pegem A Yayınları Ankara.

[17] Aydın, A. (1998). **Sınıf Yönetimi.** Anı Yayıncılık. Ankara.

[18] Çetinkanat, 2000, s.49.

[19] Başaran. Ş.E, (1992). **Eğitim Bilimine Giriş**, Gül Yayınevi, Ankara. s.156.

dikkat etmeli, saçē sakalē daĵ ēnēk, ayakkabēlarē boyasēz, yakasē kirli, elbiseleri ütüsüz ve derbeder bir görünüm sahibi olmamalēdēr.

Psikolojik özellikleri bakēmēndan, kendi kendisiyle barēĸēk, ruh saĵ lēĝ ē yerinde, dengeli davranēĸlar sergileyen, çocuklarē seven, özellikler sergilemelidir.

Günümüz insanē, nezaketten arēnēk bir ifade ile doĵ rudan söylemek gerekirse, sorunlu bir dünyada yaĸamaktadēr. Çēĝ gibi biriken sosyo-politik ve kültürel, sosyo-ekonomik, kirlilik, terör ve psikolojik sorunlarēn çözümünde çaba harcamasē gereken kurumlardan biri de okul ve okul adēna öĵ retmendir. Ancak, bu sorunlu yaĸamēn üstesinden gelecek olan öĵ retmenlerin, kendi sorunlarēnē bir yana b0oçaērakmasē ya da sorunsuz olmasē beklenemez. Öyle ise, hem kendi sorunlarē hem de içinde bulunduĵ u toplumsal sorunlarēn çözümünde insan yetiĸtiren bir kurumun üyesi olarak öĵ retmenin ruh saĵ lēĝ ē yerinde birey olmasē en önemli ölçüt olarak öne çēĸmaktadēr.[20]

Sosyolojik yönden toplum tarafēndan benimsenmiĸ davranēĸlar sergileyen, toplumla barēĸēk, önyargēlardan arēnmēĸ, tüm insanlarē seven özellikler taĸēmalēdēr.

Ahlaki özellikler yönünden toplumda geçerli davranēĸlar içinde olan, nefsi istek ve arzularēnēn esiri olmayan saĵ lam iradeli özellikler taĸēmalēdēr.

SINIF YÖNETĶMĶ VE ETKĶLEĶĶM

ñÜzüm üzüme baka baka kararērò. Atasözü etkileĸimin önemini vurgulamaktadēr. Günlük zamanēnēn büyük çoĵ unluĵ unu okulda, sēnēfta öĵ retmen ve arkadaĸlarēyla geçiren öĵ renci bu çevreyle etkileĸim içerisindedir. Sēnēf ortamēnda öĵ renciler ve öĵ retmenler birbirleriyle etkileĸim içindedirler.

Okullarda öĵ retim yerine öĵ retmenler, çaĵ daĸ yaklaĸēmlardan yapēlandērmacē yaklaĸēmēnda temelini teĸkil eden öĵ renmeyi öĵ reten yaklaĸēm sēnēf yönetiminin esasē olarak alēnmalēdēr. Öĵ renmeyi öĵ retme olumlu bir etkileĸim ve iletiĸim saĵ layarak doĵ ru bir öĵ renme saĵ lar. Bunu Özden ĸöyle açēklamaktadēr.

Öĵ renme ve öĵ retme hakkēndaki yeni deĵ erler öĵ renmenin bireyselliĵ ini ön plâna çēkarmaktadēr.

Öĵ retimin estetik, toplumsal ve bilimsel açēdan deĵ er taĸēmasēna Önem verilmektedir. Buna göre ders programlarē içerik ve sunum olarak aĸaĵ ēdaki noktalar üzerinde kurulmalēdēr:

- *Düĸünmeyi öĵ renme:* Öĵ rencilere çok yönlü, soyut, elektirel, yaratēcē, yapēcē, baĵ ēmsēz, mantēklē ve analitik düĸünce kazandērmak amaçlanmalēdēr. Nasēl ve Niçin sorularē düĸünceyi ateĸleyen sorulardēr.

- *Bilgi üretme:* Öĵ rencilere, bilginin yeni bilgi üretmek için bir araç olduĵ u, kullanēlmadeĝ ēnda fazla bir deĵ eri olmadeĝ ē düĸüncesini kazandērēlmalēdēr.

- *Problem çözme:* Her öĵ renciye problemi tanēlama, tanēmlama, çözüm için alternatifler üretme ve bunlardan birini seçme basamaklarēnē içeren düĸünme becerileri kazandērēlmalēdēr

- *Bireysel çalēĸma:* Öĵ rencilere kendi ilgi alanlarēnda derinliĵ ine çalēĸma imkânē verilmelidir.

---

[20] Yapēcē, M. (2008). Editör, Ķbrahim Yēldērēm, **Eĵ itim Psikolojisi**, Anē Yayēncēlēk, Ankara. s.606.

- *Benlik gelişimi:* Öğretim içerik ve yöntem olarak öğrencilerin sağlıklı benlik kavramı geliştirmelerini vurgulamalıdır. Çocukların kendilerini değerli bir insan olarak hissetmelerine, kapasitelerine güvenmelerine ve farklılıklarına değer vermelerine önem verilmelidir.

- *Sağlıklı iletişim:* Çevre ile sağlıklı iletişim kurmak kişinin toplumsal yaşamında büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle öğrencilere kendilerini yazılı ve sözlü ifade edebilme fırsatı verilmelidir.[21]

ÖĞRETMEN- ÖĞRENCİ İLETİŞİMİ BECERİLERİ

Çocukla kurulan sağlıklı iletişim, çocuğun sağlıklı kişilik geliştirmesini sağlar. Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmasına temel oluşturur.[22]

İletişim birden fazla insan arasında bilgi alışverişi ve anlamları ortak kılma olayıdır. Sınıf ortamında iletişim öğretmenin, hazırladığı mesajı uygun yöntem ve teknikler ve araç-gereçlerle öğrencilerle paylaşılası, öğretmenin vermek istediği anlamlandırılmış bilgiyi öğrencilerin almasi çözmesi ve öğretmene gerek süreç ve gerekse ürün değerlendirmesiyle dönüt olarak vermesidir.

Yapılan çalışmaların sonucunda anne-babalan ile sağlıklı iletişim içinde olan çocukların, diğerlerine göre daha az endişeli tavır sergiledikleri ve arkadaş ilişkilerinde daha başarılı oldukları gözlenmiştir.[23]

Öğretmen, etkili iletişim becerilerine sahip olmalıdır. Bu bağlamda, öğretmenin sınıftaki tüm öğrencilere eşit davranması, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine izin vermesi, Öğrencilere içten ilgi göstermesi, empatik olması, öğrencilere Özgürlük tanıması, sorumluluk almalarına fırsat vermesi, davranışlarında tutarlı olması, katı disiplinden, çabuk öfkelenmekten ve elestirel olmaktan kaçınması, etkili iletişim özellikleri arasında değerlendirilmektedir.[24]

Sınıfta öğretmen ve öğrenci arsında sağlıklı bir iletişim öğrenmenim temelidir Etkili iletişim etkili öğrenmenin en önemli koşullarındandır. Öğrenmede, motivasyonun zekâdan daha etkili olduğu bilinmektedir. İletişim olmazsa motivasyon, motivasyonu olmazsa öğrenme olmaz.

Etkili iletişim kurulmasında bazı hususlar da bulunmaktadır ki, bunlar da sağlıklı iletişimi engelleyen etmenlerdir. Sınıfta iletişim engeli oluşturan faktörler, şunlardır.[25]

Öğretmen veya öğrencinin;

---

[21] Özden, Y. (1999). **Eğitimde Yeni Değerler**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, s.103.

[22] Flannagan, D. ve S.D. Hardee. .(1994)."Talk Abaout Preschooler's Interpersonal Relationships: Patterns Related to Culture, Ses and Gender of Child", Merrill-Palmer-Quarterly. 40,4

[23] Lado, W.C. ve C.H. Hart. (1987)."Sequences in the Development of Competent Play With Peers:Social and Secial Pretend Play", Developmental-Psychology. 69, 5.

[24] Fisher, D. L.; VValdrip, B. G. (1999). Cultural Factors of Science Classroom Learning Environments, Teacher-Student Interactions and Student outcomes. *Journal of Science Education and Technology,* 7,1,83-96.

[25] Ergin, A. (1998). **Öğretim Teknolojisi İletişim,** 2. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara,

İletişime girme amacının tam olarak algılayamaması,

Bedensel ya da psikolojik bir özre sahip olması,

Barınma, beslenme ihtiyaçlarının yeterince karşılayamaması,

Birbirine güvenmemesi,

Ortak yakınt alanlarının az olması,

Kaynak olarak öğretmenin;

Öğrencileri iyi tanımaması,

Alanında yeterli bilgi birikimine sahip olmaması

Öğrenciler tarafından inanılır, güvenilir ve çekici bulunmaması,

Derste hazırlıksız girmesi,

Mesajları, bol sözcükler kullanarak sürekli anlatıma dayalı bir biçimde sunmaya kalkışması,

Öğrencileri derse katacak çekecek yöntem ve teknikleri kullanamaması,

Alıcı olarak öğrencinin;

O sınıfta bulunma amacının farkında olmaması,

Sık sık hayal kurup kendisini bilerek dersin dışına itmesi,

İşlenen konularda kendisi için kullanabileceği bir çıkar, bir zenginlik görmemesi,

Öğretmenin mesajlarına tepkiler verme sorumluluğundan kaçması,

Öğretme-öğrenme ortamı olan sınıftan;

Otuma yerleri ve oturma düzeninin rahatsızlık vermesi,

Havasız, pis, rutubetli, ışıksız, soğuk ya da aşırı sıcak olması,

Araç-gereçlerin;

Öğrenci düzeyine uygun olmaması, Yeterli sayıda ya da hiç bulunmaması

Ayrıca, bunlara öğretmenin yargılayıcı, elektirici, alaya alıcı, suçlayıcı gözdağı verici bir dil kullanması ve ses tonunun tehdit özellikleri içermesini de ilave edebiliriz.

Etkili iletişim için sınıfta öğretmenler içerikten ve amaçlardan öğrencileri haberdar etmeli, etkin dinleme için konunun önemi açıklanarak motive edilmeli, öğrencilerle yakından ilgilenilmeli, zaman zaman özetleme ve tekrarlar yapılmalı, sık sık sorular sorarak öğrencilerin ve sınıftan diri tutulmasına gayret edilmelidir.

SINIF İKLİMİ VE ÖĞRENME

Örgüt iklimi ve örgüt havası kavramları Türkçe, araştırma ve yayınlarda çok kullanılmaktadır. Hatta günlük hayatta «Havasına giremedi», «Havası bozuk» gibi örgüt havası kavramına ilişkin deyimlerin veya «Çok soğuk davranılıyor», «Fırtınalı günler yaşıyoruz», «Aramızdaki buzlar çözüldü» ve «Hava bulutlu» gibi örgüt iklimi kavramını çağrıştıran deyimlerin çokça kullanıldığı görülmektedir.[26]

Sınıf İklimi: Sınıfta, öğretmen ve öğrencilerin etkileşim içerisinde oldukları atmosfer ya da duygu ortamına sınıf iklimi diyoruz. Bu ortam tutum, his, değer ve ilişkilerden oluşur. Sınıf iklimi, öğrencilerin öğrenmelerinde, yaratıcılık ve öz saygı geliştirmelerinde eğitim programlarıyla ilgili diğer değişkenler kadar önemlidir.[27]

Sınıf iklimi, örgüt ikliminin sınıf versiyonudur. Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle olan ilişkileri ve sınıfta hâkim olan demokratik olan veya olmayan havayı yansıtır. Öğrenciler öğretmene rahatça soru sorabiliyorsa, sorulan sorulara çekinmeden cevap verebiliyor susadığında suyunu içebiliyor rahat bir giyim ve oturma düzeni içinde gerilimli bir ortamdan uzaksa sınıftan iklimi demokratik ve öğrenmeye uygun bir ortamdır denilebilir.

Sınıfta oluşturulan demokratik hava, karşılıklı isteğe başlı saygı ve sevgi, dostane ilişkiler ağı güzel bir etkileşim, uygun bir iletişim ve öğretim ortamı oluşturur. Böyle bir ortamda etkililik ve kalite elbette sağlanacaktır.

Sınıf iklimi ve öğrenmede etkili bir diğer faktörde sınıfın boya, ışığı çok, temizlik ve gürültüdür. Sınıfın portakal rengi ve daha açık renklerle boyanması, 22 derece civarındaki ışığı, beyaz ve gözü yormayacak aydınlatma, temizlik ve gürültüden arındırılmış bir sınıf ortamı öğrencilerin psikolojimken rahatlamasını zağlayacak olumlu iklime zemin hazırlayarak öğrenme ve öğretimin kalitesini elbette artıracaktır.

ÖĞRETMENLERİN YÖNETİM BECERİSİ

Yönetim, kısaca işleri sevk ve idare etme, çekip çevirme, olarak ifade edilebilir. Öğretmenlerin sınıf yönetim becerileri pedagojik formasyonları, alan bilgileri ve genel kültürleriyle doğru orantılıdır. Bu becerilere sahip öğretmenler sınıfın en stratejik yerinde durarak veya gerektiğinde öğrencilerin çalışmalarını kontrol etmek için gezerek sınıfı bir orkestra şefi gibi uyum içerisinde öğrencilerin katılımıyla yönetir ve derslerini işler.

Sınıf yönetimi, öğretmenleri en çok uğraştıran ve onların zamanlarının önemli bir bölümünü alan konuların başında gelmektedir. Öğretmenin mesleğini sevmesi, yaptığı işten doyum elde etmesi, sınıfını yönetmedeki başarısına bağlıdır. Sınıfın

---

[26] Bilgen. N. (1990), **Örgüt İklimi**, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, no. 235. Ankara, s. 22.

[27] Burden, P. (2003). *Classroom management: Creating a successful learning community*. Kansas State University.

yönetimi eğitim-öğretim hizmetlerinin belirlenen planlara göre yürütülmesi veya sınıftaki öğrencilerin yaramazlıklarına yanıt verme anlamında kullanılan disiplini sağlama olarak anlaşılmamalıdır. Sınıf yönetimi, öğrencilere istenen özellikleri kazandırmak amacıyla, fiziksel donanımın, öğretme-öğrenme süreçlerinin, disiplinin, zamanın, ilişkilerin ve sınıftaki öğrencilerin davranışlarının yönetimidir. Sınıftaki oturma düzeninden, aydınlatmaya, kullanılan yönteme, öğrencilere ve öğrencilerin sorduğu her türlü sorulara, öğretmenin sınıfta yapacağı her davranış sınıf yönetiminin içerisinde değerlendirilmektedir. Öğretmenin sınıf yönetimindeki başarısı, öğretim liderliği ve disiplin sağlama konusundaki becerileriyle doğrusal ilişki göstermektedir.

Sınıfların kalabalık olması, fiziksel donanımın uygun olmayışı, öğretmenlere verilen öğretim dışı görevlerin fazlalığı yüzünden zaman ve enerjilerinin azaltılması, ekonomik kaygılar, meslek ya da geleceğe ilişkin kaygıların olması, sınıf yönetimine ilişkin bilgi yoksunluğu v.b. nedenlerden dolayı öğretmenler sınıf yönetiminde istenen başarıyı gösterememektedirler.

Öğretmenin sınıf yönetimindeki başarısını neye bağlıdır? Sınıfın yönetiminin, hastane, fabrika,

İşletme gibi alanların yönetiminden farklı düşünülmesi gerekir. Çünkü yönetilmesi gereken kişi, davranışını değiştirmeyi hedeflediğimiz insandır. İnsanın karmaşık yapıya sahip olması yanında onu daha da karmaşıklaştıran, değişmeyi kendi yönüne çekmek isteyen pek çok güçlerin varlığıdır. Öğretmen sadece öğrencinin davranışlarıyla değil, yöneticilerin davranışlarıyla da ilgilenmek zorundadır. Aksi halde sınıf yönetimi başarısızlığa uğrayacaktır. Öğretmenin sınıf yönetimindeki başarısı, öğrenme-öğretme sürecini iyi kurup işletmesinin yanı sıra, okul yönetimine bağlı olduğu unutulmamalıdır. Fiziksel düzenlemeler, olanakların yaratılması, dışarıdan müdahalenin önlenmesi, okul yönetimin sorumluluk alanına girmektedir.

Öğretmen bilgi, beceri ve tutumlarıyla öğrencilerin eğitim-öğretim görevini yürütürken, davranışları ile de onları etkilemektedir. Bu bakımdan öğretmenin davranışları sınıf yönetiminin esasından oluşturmaktadır. Öğretmenin kişiliğinin tüm özellikleri, sınıftaki öğrenciyi etkilemekte, onun kişiliğine göre şekillenmesini sağlamaktadır.

SONUÇ

İçinde yaşadığımız çağ bilgi çağıdır. Bu çağı oluşturan mimarları ise öğretmenlerdir.

Öğretmenlik mesleği temel meslek alanlarındandır. Devletin en önemli görevlerinden biri değişen ve ilerleyen dünyaya ve bilgi toplumuna ayak uyduracak birey ve toplumun eğitim hizmetlerini karşılamaktır. Eğitim ve öğrenme zor ve karmaşık süreçler içermektedir.

Bu zor ve karmaşık eğitim-öğretim olgusunu karşılayacak güç öğretmenlerdir. Öğretmenlik mesleği kutsal bir meslektir. Kutsallığı insana iyiyi güzeli ve doğruyu öğretmesi hedefinden kaynaklanmaktadır. Öğretmenlik; meslek bilgisi ve beceri, genel kültür ve alan bilgisi yanında güzel diksiyon, sağlam ve düzenli fiziki bir yapıyı gerekli kılmaktadır.

Bilgi teknolojileri sürekli ilerleyen ve değişken bir özelliğe sahiptir. Bilginin bu hızlı gelişme ve değişmesi en önce ve en fazla eğitim öğretim örgütlerini ve öğretmenleri etkilemektedir. Öğretmenler bilginin doğasındaki ve sistematiğindeki bu değişikliklerle eğitim ve öğretim teknolojilerindeki bu değişiklikleri takip edip almak ve uygulamak zorundadırlar.

Öğretmenler eğitim örgütlerinin belirlenen amaçlarını gerçekleştirmek için sürekli bir çaba içindedirler. Sahip olduğu güç kaynaklarından bilhassa bilgi gücüyle öğrencilerin, yanlış davranışlarını düzeltmek ve yeni davranışlar kazandırmak için çalışırken davranışlarıyla da örnek olmak durumundadırlar.

Öğretmenlerin mesleki açıdan tabi oldukları kanunlar ve yönetmelikler vardır. Bu kanun ve yönetmelikler öğretmenlerin hizmet öncesi, hizmet içi ve sonrası atanma görev ve sorumluluklar, sosyal haklar ve çalışma esaslarını belirler.

ÖZET

Bir ülkenin en önemli zenginlik kaynağı insan kaynaklarıdır. İnsan kaynaklarını çağın gereklerine uygun yetiştirmek bir gerekliliktir. İnsan kaynaklarını iyi eğiten devletler önemli kazanımlar sağlamaktadırlar. İnsan kaynaklarını yerel değerler ve evrensel ilkelere uygun bilgi toplumunun sunduğu bilgilerle donatarak yetiştirmek öğretmenlerin nitelikleriyle doğru orantılıdır.

Öğretmenler devletlerin kalkınmasının da temel unsurlarıdır. Bu nedenle öğretmen yetiştirme devletlerin büyüme ve kalkınmasında çok önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmen yetiştirme görevi devletlerin önem verdikleri bir konudur. Öğretmenlik özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler yeni nesilleri yetiştirerek devletin geleceğine de şekil vermektedirler. Bu nedenle öğretmenler Devletin eğitim felsefeleri doğrultusunda, Millî Eğitimin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun ve bilimsel verilerle donanık belli mesleki yeterlilik ve algılara sahip olarak yetiştirilip, barem sınavıyla meslеğe atanırlar.

KAYNAKÇA

Akbaba, A, (2001). İlköğretim Müfettişleri ve Okul Müdürlerinin Etkililik Verimlilik ve Kalite Algıları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum. 2008

İstanbul,

Ataman, A. (2002). Sınıf Yönetimi. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Aydın, A. (1998). Sınıf Yönetimi. Anı Yayıncılık. Ankara.

Aydın, A. (1999). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Anı Yayıncılık. Ankara.

Balcı A. (1993). Etkili Okul Pegem A Yayınları. Ankara.

Bakaran. Ş. E, (1992). Eğitim Bilimine Giriş, Gül Yayınevi, Ankara.

Bilgen. N. (1990), Örgüt İklimi, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, no.

235. Ankara, s. 22.

Burden, P. (2003). *Classroom management: Creating a successful learning community*. Kansas State University.

Celkan, H. Y. (1989). Eğitim Sosyolojosi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları 664.

Cooper, J. M. (2003). "The Teacher As a Reflective Decision Maker", Classroom Teaching Skills, Deri. J. M. Cooper Houghton Mifflin Company: Boston.

Clark, L. H. ve Star, I. S. (1986). Secondary ve Middle School teaching Methods, 5th. ed. New York.:Macmillan. Akt: Moore K. D. (1998), Classroom Teaching Skills. McGraw-Hill Companies,USA.

Dolch, Josef. (1960). Grundbegriffe der Paedagogischen Ehrenwith Veriag, München, s,106.

Ergin, A. (1998). Öğretim Teknolojisi İletişim, 2. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

Ergün, M. (1987). Eğitim Ve Toplum Eğitim sosyolojisine Giriş, Malatya: İnÜ. Eğitim Fakültesi Yayınları No: 1

Fisher, D. L.; VValdrip, B. G. (1999). Cultural Factors of Science Classroom Learning Envi-

ronments, Teacher-Student Interactions and Student outcomes. *Journal of Science Education and Technology*, 7,1,83-96.

Flannagan, D. ve S.D. Hardee. (1994). "Talk Abaout Preschooler's Interpersonal Relationships: Patterns Related to Culture, Ses and Gender of Child", Merrill-Palmer-Quarterly. 40,4.

Griggs, L. F. And Mitchell, F. (2001).Do Students Behave Better When The Teacher Is Well Dressed, Nea Today, National Educationi Association, V. 20, N. 1, 20,

Labich, K. (1988). The Seven Keys to Business Leadership, Fortune Octobre 24 s.36.

Lado, W.C. ve C.H. Hart. "(1987). Sequences in the Development of Competent Play With Peers:Social and Secial Pretend Play", Developmental-Psychology. 69, 5.

Küçükahmet, L. (2005). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (17. Baskı). İstanbul: Alkım Yayınlan.

Özden, Y. (1999). Eğitimde Yeni Değerler, Pegem A Yayıncılık, Ankara, s.103.

Saban, A. (2000). Öğrenme- Öğretme süreçleri Ankara,

Sahranç, Ü, (2008). Editör, İbrahim Yıldırım, Eğitim Psikolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara s.336.

Savage, T. V.(1999). Teaching Self-Control Through Management and Dicipline. Prentice Hail, USA.

Şıkman, M. (2006). Eğitim Bilimine Giriş, Pegem A Yayıncılık, Ankara, s.219.

Şıkman, M. a. g. e. s. 220.

Tezbasaran, A. (2001).Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Paneli. Ankara: AÜ

Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınlan No: 185, Ankara.

Yapıcı, M. (2008). Editör, İbrahim Yıldırım, Eğitim Psikolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara s.606.

Yaşaroğlu, F, (2006). Editör, Durmuş Ekiz, Haydar Durukan, Eğitim Bilimine Giriş, Lisans

Yayıncılık İstanbul, s.233.

Bölüm Yazarının Özgeçmişi

Adilcevazda doğdu. İlk ve Ortaokulu Adilcevazda Öğretmen okulunu Ankarada tamamladı. Öğretmenlik ve Okul Müdürlüğü yaptı. Daha sonra Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi bölümünü bitirerek İlköğretim Müfettişliği görevine başladı bu görevde 6 yıl çalıştıktan sonra 1995 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesine Öğretim Görevlisi olarak girdi.

Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi alanında Gazi Üniversitesinde MASTER, Atatürk Üniversitesinde Doktora yaptı. Halen aynı fakültede EYTPE ana bilim dalında öğretim üyesi olarak görevini sürdürmekte olup evli ve üç çocuk babasıdır.

akababb@mynet.com